

ԵՄ – ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՊԼԱՏՖՈՐՄԻ 6-ՐԴ ՀԱՄԱՏԵՂ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԵՄ – Հայաստան քաղաքացիական հասարակության պլատֆորմի (ԵՄ – Հայաստան ՔՀՊ) 6-րդ հանդիպումը տեղի ունեցավ 2025թ. ապրիլի 1-ին Երևանում:

Հանդիպումն ավարտվեց համատեղ հայտարարության ընդունմամբ, որը ներկայացված է ստորև:

ԵՄ – Հայաստան Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի (ՀԸԳՀ) կատարման և ընդհանրապես ԵՄ-Հայաստան հարաբերությունների առաջընթացի կապակցությամբ, ԵՄ-Հայաստան քաղաքացիական հասարակության պլատֆորմը.

1. Ողջունում է ՀՀ ազգային ժողովի կողմից «Եվրոպական Միությանը Հայաստանի Հանրապետության անդամակցելու գործընթացի մեկնարկի մասին» օրենքի ընդունումը, որը ներկայացրել էր «Եվրաքվե» քաղաքացիական նախաձեռնությունը 60 000 քաղաքացիների ստորագրահավաքից հետո, և սույն օրենքի արդյունավետ կիրարկման նպատակով՝ կոչ է անում ՀՀ կառավարությանը և ԵՄ-ին համաձայնության գալ օրենքի իրականացման իրագործելի ճանապարհային քարտեզի շուրջ, այդ թվում՝ ստեղծելով Վարչապետի գլխավորությամբ ոլորտային նախարարներից կազմված միջգերատեսչական հանձնաժողով:
2. Մինչև ժամանակ, կրկնում է ՀՀ իշխանություններին ուղղված իր կոչը հնարավորինս սեղմ ժամկետներում սպառիչ կերպով կատարել ՀԸԳՀ-ի շրջանակներում դեռևս չկատարված պարտավորությունները՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀԸԳՀ-ը ոչ միայն երկու գործընկերների միջև կնքված շրջանակային համաձայնագիր է, այլ առաջին հերթին՝ ուժեղ խթան Հայաստանի իրական ժողովրդավարացման և ապագա ԵՄ անդամակցության համար:
3. Հաշվի առնելով ԵՄ և ՀՀ կողմից ՀԸԳՀ-ի շրջանակներում թե՛ տարածաշրջանային, թե՛ միջազգային մակարդակներում խաղաղությունն ու կայունությունը խթանելու, պահպանելու և ամրապնդելու ուղղությամբ ստանձնած հանձնառությունը՝ ողջունում է Ադրբեյջանի հետ խաղաղության համաձայնագրի ձեռքբերման հնարավորությունը: Լիովին գիտակցելով այս գործընթացի զգայունությունը՝ կոչ է անում ՀՀ արտաքին գործերի նախարարությանը խորհրդակցել Հայաստանի քաղաքացիական հասարակության հետ՝ Ադրբեյջանի հետ խաղաղության համաձայնագրի տեքստի վերաբերյալ: Կոչ է անում ԵՄ-ին մեծ դիվանագիտական ճնշում

գործադրել Ադրբեջանի վրա, խաղաղության համաձայնագրի ստորագրման և դրա դրույթների պահպանման նպատակով՝ զերծ մնալով փոխհամաձայնեցված տեքստում լրացուցիչ պահանջներ ավելացնելուց:

4. Կոչ է անում ԵՄ-ին Ադրբեջանի նկատմամբ գործադրել ցանկացած հնարավոր լծակ՝ վերջ դնելու հայ պատանդների, այդ թվում՝ Լեռնային Ղարաբաղի բարձրաստիճան քաղաքական ներկայացուցիչների անօրինական կալանմանը և կեղծ դատավարություններին՝ Եվրոպական խորհրդարանի RC-[B10-0182/2025](#) բանաձևին համապատասխան:
5. Ողջունում է ԵՄ անդամ պետությունների և նրանց դաշնակիցների որոշումը համախմբվել վերջերս տեղի ունեցած գլոբալ քաղաքական զարգացումների ֆոնին, որոնք նպաստել են հակաեվրոպական տրամադրությունների և ապատեղեկատվության տարածմանը, ինչը հաճախ զուգորդվում է կապիտալակենտրոն և ուժի վրա հիմնված աշխարհակարգին սատարող տրամադրություններով, ինչպես նաև Եվրոպայում և աշխարհում անվտանգության նվազման զգացումով: Մասնավորապես, նման դժվարին ժամանակներում ԵՄ անդամ պետությունների և ՀՀ կառավարություններին կոչ է անում ավելի մեծ ակտիվությամբ և հետևողականությամբ հանձնառու լինել՝ խորացնելու հարաբերությունները և լիարժեքորեն իրականացնելու եվրոպական օրակարգին համահունչ բարեփոխումներ՝ նոր ձևավորվող եվրոպական ընդհանուր անվտանգության տարածքում ընդգրկվելու ցանկություն հայտնելով:
6. Խորը մտահոգությամբ է հետևում տեխնիկական և ֆինանսական աջակցության ոլորտում ահագնացող բացին, որը զուգորդվում է ազատական ժողովրդավարական արժեքների մասին տեղեկատվական և գաղափարական հանրահռչակման ծավալների կրճատմամբ, ինչն էլ ավելի է վատթարանում ԱՄՆ-ում և ԵՄ անդամ մի շարք երկրներում ծավալվող վերջին զարգացումների ֆոնին: Այս իրավիճակը պարարտ հող է ստեղծում աշխարհում, այդ թվում և ԵՄ-ի հարևանության տարածքում Ռուսաստանի և Չինաստանի ազդեցության մեծացման համար: Մենք կոչ ենք անում ԵՄ-ին, նրա անդամ պետություններին և եվրոպական կառույցներին համագործակցության և օգնության միջոցով մեծացնել իրենց միջազգային ներկայությունը՝ այդպիսով հակազդելով հակաազատականության ընդլայնվող միջավայրի միտումներին:
7. Կրկնում է, որ ցանկացած երկրում ժողովրդավարության արդյունավետ և կայուն զարգացումն ու ներդրումը հնարավոր է միայն խաղաղության, անվտանգության և կայունության պայմաններում: Այս առումով, նկատում է, որ անհրաժեշտ է մեծացնել ճնշումն ու դիվանագիտական ազդեցությունն Ադրբեջանի վրա, որպեսզի այն ձեռնպահ մնա ապագայում Հայաստանի դեմ ռազմական ագրեսիայից և երկրի ներսում ռազմական հռետորաբանության ծավալումից:
8. Շարունակում է սերտորեն հետևել ՀՀ և ԵՄ միջև մուտքի վիզայի ռեժիմի ազատականացման երկխոսությանը և ՀՀ քաղաքացիների՝ ապագայում առանց վիզայի ԵՄ ճանապարհորդելու համար կարևոր ԵՄ հենանիշներին:

համապատասխանեցման գործընթացին՝ կապված փաստաթղթերի անվտանգության, սահմանների և միգրացիայի կառավարման, տվյալների պաշտպանության, կոռուպցիայի և կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարի և հիմնարար իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության հետ: Սրա լույսի ներքո, կոչ է անում Հայաստանի իշխանություններին, այդ թվում՝ Ազգային ժողովին, ապահովել Պլատֆորմի շարունակական ներգրավվածությունը վիզաների ազատականացման երկխոսության գործընթացում.

9. Գնահատում է ՀՀ-ի անվտանգության համար ԵՄ դիտորդական առաքելության կարևոր դերը ՀՀ տարածքի վրա ադրբեջանական հարձակումների թվի նվազեցման գործում և ողջունում է 2025 թվականից հետո նրա մանդատի երկարաձգումը. ողջունում է ԵՄ-ի կողմից՝ ՀՀ-ին լրացուցիչ աջակցություն ցուցաբերելու պատրաստակամությունը «Եվրոպական խաղաղության գործիքի», ինչպես նաև Հայաստանի պաշտպանունակության ամրապնդմանն ուղղված այլ երկկողմ նախաձեռնությունների շրջանակներում.
10. Ողջունում է Հայաստանի և ԵՄ-ի միջև բանակցությունները համագործակցության նոր օրակարգի շուրջ, ներառյալ քաղաքացիական հասարակության, այդ թվում՝ ԵՄ – Հայաստան ՔՀՊ-ի հետ ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության նախաձեռնած կանոնավոր խորհրդակցությունների գործընթացը. կրկնում է քաղաքացիական հասարակությանը փաստաթղթի տեքստը ներկայացնելու մասին իր կոչը, որպեսզի վերջինիս առաջարկությունները հաշվի առնվեն մինչև վերջնական փաստաթղթի ստորագրումը.
11. Նշում է, որ ՀՀԳՀ-ի վերաբերյալ խորհրդատվությունը և ՀՀ կառավարության կողմից ՀՀԳՀ-ի կատարման և առաջարկվող ԵՄ-Հայաստան համագործակցության արդիականացված օրակարգի մշտադիտարկումը շարունակելու համար ԵՄ-Հայաստան քաղաքացիական հասարակության պլատֆորմին անհրաժեշտ կլինի շարունակական աջակցություն, այդ թվում՝ Եվրոպական հանձնաժողովի և ՀՀ կառավարության ուղղակի ֆինանսավորման միջոցով. անհանգստություն է հայտնում այս Պլատֆորմի անբավարար ֆինանսավորման առնչությամբ, ինչը խոչընդոտել է դրա լիարժեք ներուժի իրացմամբ գործառնությանը 2024թ.
12. Շեշտում է իշխանությունների և ՔՀՊ անդամների միջև ներգրավվածության, խորհրդակցությունների և տեղեկատվության փոխանակման բարելավման առանցքային նշանակությունը: Առաջարկում է ՔՀՊ անդամներին շնորհել մշտական կամ առնվազն դիտորդի կարգավիճակ ՀՀԳՀ-ի կատարման համար պատասխանատու Միջգերատեսչական հանձնաժողովի շրջանակներում.
13. Մտահոգված է կատարման տեմպերով և մեծապես խրախուսում է ջանքերի ակտիվացումը՝ ապահովելու Կառավարության կողմից պետական կառավարման ոլորտի բարելավմանն ուղղված ռազմավարություններում, այդ թվում՝ հակակոռուպցիոն, դատական և իրավական համակարգերի, մարդու

իրավունքների պաշտպանության, իրավապահ համակարգի, քրեակատարողական և պրոբացիոն ծառայությունների և այլնի առնչությամբ ուրվագծված պարտավորությունների լիովին, արդյունավետ և սահմանված ժամկետներում կատարումը.

14. Անհանգստություն է հայտնում Հռոմի կանոնադրության ներքո երկրի պարտավորությունների կատարման ուղղությամբ ՀՀ իշխանությունների կողմից ձեռնարկվող քայլերի տեմպերով. թեև Կառավարությունը պարտավորություն էր ստանձնել 2024 թվականին կիրարկել Հռոմի ստատուտը՝ «Քրեական դատարանի հետ համագործակցության մասին» օրենքի նախագիծ մշակելով, Արդարադատության նախարարի փոփոխության արդյունքում որոշվեց ՄՔԴ-ի հետ համագործակցության մասին դրույթները ներառել «Քրեական վարույթներով իրավական օգնության մասին» գործող օրենքում. այնուամենայնիվ, մինչ օրս Հռոմի կանոնադրությունը ներպետական մակարդակով կիրարկող օրենսդրություն չի ընդունվել.
15. Կոչ է անում իշխանություններին թույլ չտալ Բարձրագույն դատական խորհրդի կողմից ընտրովի նշանակումները և ձեռնարկված կարգապահական վարույթի շրջանակներում ընտրովի արդարադատությունը, ինչպես նաև շտկել դատավորների նշանակման գործընթացում բարեվարքության ստուգումների բացասական արդյունքները պատշաճ կերպով հաշվի չառնելը.
16. Թեև նկատելի են կոռուպցիայի դեմ պայքարի ուղղությամբ ՀՀ կառավարության ջանքերը, մի շարք խնդրահարույց հարցեր դեռ մնում են չլուծված. թեև հակակոռուպցիոն ինստիտուցիոնալ շրջանակը հիմնվել է Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի, Հակակոռուպցիոն կոմիտեի, դատախազության մասնագիտացված ստորաբաժանումների և եռաստիճան հակակոռուպցիոն դատական համակարգի ձևավորմամբ ստեղծմամբ, լուրջ մտահոգություններ կան այդ հակակոռուպցիոն մարմինների անկախության, կադրերի ընտրության գործընթացների, տեխնիկական սարքավորումների և աշխատանքային ռեսուրսների անբավարարության առնչությամբ.
17. Հույս է հայտնում առ այն, որ առաջիկա կարճ ժամանակահատվածում ապօրինի գույքի բռնագանձման ինստիտուտի բարելավման ուղղությամբ աշխատանքները կսկսվեն բոլոր իրավասու մարմինների, այդ թվում՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության, Ազգային ժողովի և Սահմանադրական դատարանի մասնակցությամբ՝ Վենետիկի հանձնաժողովի խորհրդատվական եզրակացության լույսի ներքո.
18. Բացի դրանից, մասնավոր հատվածում կոռուպցիոն խոցելիությունները և պետական գնումները շարունակում են մտահոգության տեղիք տալ: Բիզնես միջավայրը շարունակում է բախվել բարեվարքության հետ կապված մարտահրավերներին, մինչդեռ պետական ֆինանսական ծախսերի անբավարար վերահսկողությունը շարունակում է խնդրահարույց ոլորտ լինել, որին հարկ է ուշադրություն դարձնել.

19. Մտահոգությամբ է նկատում ոստիկանության կողմից անհամաչափ ուժի կիրառման շարունակական պրակտիկան և մարդու իրավունքների խախտումների արդյունավետ քննության բացակայությունը.
20. Ողջունում է տեխնիկական ընթացակարգին համապատասխանությունը, որը հանգեցրել է Հայաստանին ԵՄ անդամ երկրներ բարձրորակ ջրային կուլտուրաներ՝ ձկնաբուծական արտադրանք արտահանումների համար տրված թույլտվությանը, ըստ Եվրոպական հանձնաժողովի 2025/354 (ԵՄ) կանոնակարգի՝ երկրի տնտեսական դիվերսիֆիկացման նախանշվող քաղաքականությանը համահունչ.
21. Ցավով է նշում, որ Հայաստանում ճանապարհատրանսպորտային պատահարների հետևանքով մահացությունները շարունակում են ամենաբարձր մակարդակի վրա լինել եվրոպական և Արևելյան հարևանության երկրների շրջանում, և անհապաղ կոչ է անում ակտիվացնել ջանքերը՝ ճանապարհային և տրանսպորտային միջոցների անվտանգության ընդհանուր չափորոշիչներն էականորեն բարելավելու նպատակով.
22. Ի գիտություն է ընդունում Հայաստանի տրանսպորտային ոլորտի քաղաքականության ընթացիկ բարեփոխումները, սակայն կոչ է անում ավելի արագ ընդունել ՀՀԳՀ-ի այն դրույթները, որոնք ուղղված են տրանսպորտային միջոցներից արտանետումների նվազեցմանը, տրանսպորտային միջոցների կանոնավոր և արդյունավետ ստուգումների իրականացմամբ՝ ներառելով չնախատեսված ճանապարհային ստուգումները, բարելավելով վտանգավոր նյութերի տեղափոխման կանոնակարգերը և սահմանելով վարորդների համար սոցիալ-տնտեսական և աշխատանքային պայմանների գործնական և խիստ վերահսկողություն.
23. Ցավով եզրակացնում է, որ չնայած արհմիությունների և ՔՀՊ-ի բազմաթիվ նախկին կոչերին, ոչ մի առաջընթաց չի գրանցվել այնպիսի ինստիտուցիոնալ և իրավական դաշտի ստեղծման հարցում, որը կապահովեր աշխատողների՝ խորհրդակցությունների և բանակցությունների իրավունքը: Սա վերաբերում է բոլոր ոլորտների համար պարտադիր իրավական ուժ ունեցող և բովանդակալից ազգային եռակողմ կառուցակարգի, հատուկ պետական հատվածի աշխատողների համար երկկողմ կառուցակարգի և ընդհանրապես արհմիությունների բանակցելու իրավունքների ամրապնդման բացակայությանը: Արդյունավետ սոցիալական երկխոսությունն ամենակարևոր միջազգային չափորոշիչներից է, որի իրականացման տեմպը ներկայումս հետ է մնում, որը, սակայն, էական է քաղաքականության բարեփոխումների մեծ մասում կայունության և ժողովրդավարական լեգիտիմության ապահովման համար.
24. Ընդգծում է պետության՝ ՀՀ կառավարության Գործողությունների ծրագրով և ռազմավարական այլ փաստաթղթերով սահմանված այնպիսի հանձնառության բացակայությունը, որն ուղղված կլիներ կենտրոնական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում աշխատողների

կազմակերպությունների անկախության պաշտպանությանը և դրանց գորեղացմանը.

25. Ընդգծում է, որ ՀՀԳՀ-ի՝ զբաղվածությանը վերաբերող առավել համապարփակ դրույթները, մասնավորապես աշխատանքի անվտանգությանը և առողջությանը (ԱԱԱ) վերաբերող պարտավորությունները մնում են չկատարված, ընդ որում՝ դրանց կատարման համար հստակ ժամկետներ սահմանված չեն: Հաշվի առնելով այն, որ ՀՀԳՀ-ի դրույթների մեծ մասը պետք է ամբողջությամբ իրականացվեն մինչև 2028թ. վերջը, պարտադիր է անհապաղ սկսել ԱԱԱ բարեփոխումները, որոնք կուղեկցվեն հստակ, լավ մշակված ճանապարհային քարտեզով՝ ժամանակին և արդյունավետ իրականացում ապահովելու համար.
26. Եվս մեկ անգամ կրկնում է, որ անօրինական զբաղվածությունը (առանց աշխատանքային պայմանագրի աշխատանքը) շարունակում է Հայաստանում աշխատանքային ոլորտի հիմնական խնդիրներից լինել, մինչդեռ կարգավորումներին համապատասխանությունը ստուգող մարմինները, հատկապես Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմինը, նման խախտումների դեմ պայքարում դեռևս արդյունավետ չեն, նույնիսկ երբ քաղաքացիները հստակ հաղորդում և փաստաթղթավորում են այդ խախտումները: Հորդորում է էականորեն բարեփոխել վերահսկողության և ստուգումների իրավական և գործառնական այն շրջանակները, որոնք էական նշանակություն ունեն համակարգային կոռուպցիայի և տարբեր ոլորտներում զբաղվածության ոչ ֆորմալ աշխատակարգերի դեմ պայքարելու համար.
27. Ողջունում է սոցիալական խթանման մի շարք այնպիսի միջոցները, որոնք Կառավարությունը վերջերս է ներդրել եկամտային հարկի վերադարձի սխեմաների միջոցով. այնուամենայնիվ, ընդգծում է աշխատավարձի որոշման արդար, թափանցիկ և ապացույցների վրա հիմնված կառուցակարգի ներդրման անհրաժեշտությունը: Ավելին, նվազագույն աշխատավարձի ճշգրտումը կարևոր է, որպեսզի ստույգ արտացոլի իրական կյանքի սպառման պահանջները և սահմանի կենսապահովման համար իսկապես համարժեք աշխատավարձ: Այս համատեքստում մենք առաջարկում ենք լրացուցիչ եվրոպական չափորոշիչների, մասնավորապես «Համարժեք նվազագույն աշխատավարձի մասին» ԵՄ դիրեկտիվն ընդունելու հանձնառություն ստանձնել՝ այս հանձնառությունը հավանաբար նաև Համագործակցության նոր օրակարգում ներառելով.
28. Կարևորում է Հայաստանում ինստիտուցիոնալ և բովանդակալից սոցիալական երկխոսությունը՝ արդյունավետ և կառուցողական կերպով լուծելու սոցիալական և աշխատանքային մարտահրավերներն ազգային եռակողմ հանձնաժողովի շրջանակներում, այդ թվում՝ աշխատաժամանակի կրճատման բարեփոխումը, աշխատանքի անվտանգության և առողջության (ԱԱԱ) չափորոշիչների ընդունումը, ինչպես նաև Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության (ԱՄԿ) Արժանապատիվ աշխատանքի օրակարգի այլ հիմնասյուները, այդ թվում՝ ՀՀԳՀ-ի 84-րդ և 274-րդ հոդվածներով

նախատեսված ԱՄԿ 116-րդ հանձնարարականը և աշխատանքի միջազգային չափորոշիչները.

29. Նկատում է, որ անցած տարվա ընթացքում Կառավարության կողմից նախաձեռնված մի շարք սոցիալական բարեփոխումներ զգալի դիմադրություն և հասարակական լարվածություն են առաջացրել՝ հիմնականում այս բարեփոխումների հիմքում ընկած հիմնավորումների շուրջ ոչ պատշաճ հաղորդակցության պատճառով. կարծում է, որ այս խնդրի հիմնական պատճառը շահագրգիռ կողմերի և սոցիալական գործընկերների միջև պատշաճ, բովանդակալից և ներառական խորհրդակցությունների բացակայությունն է. վերահաստատում է արդյունավետ և կառուցողական սոցիալական երկխոսության, փորձի և վերլուծությունների փոխանակման և քաղաքականության մշակման վաղ փուլերում հաստատված միջազգային փորձի պատշաճ կիրառման կարևորությունը՝ դրանով իսկ կանխելու ապագա ձախողումները և հասարակական պառակտումները.
30. Ընդգծում է ՓՄՁ կայուն աճի և զարգացման կարևորությունը ինչպես Երևանում, այնպես էլ մարզերում. հետևաբար, ՓՄՁ զարգացման նոր ռազմավարությունը պետք է կենտրոնանա մարզերում ՓՄՁ աճի վրա՝ ապահովելով ՓՄՁ-ների համար անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների և աջակցության գործիքների ստեղծումը, քանի որ տնտեսական ակտիվությունը մեծամասամբ շարունակում է կենտրոնացած մնալ Երևանում: Արդյունաբերության ոլորտում ՓՄՁ-ների անբավարար ներգրավվածությունը հանգեցնում է արտահանման թույլ դիվերսիֆիկացմանը և ԵՄ արժեշտթաներին դանդաղ ինտեգրմանը, ինչի համար շուկա մուտք գործելու ավելի ագրեսիվ ռազմավարություն է պահանջվում:
31. Նկատում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը շոշափելի առաջընթաց է գրանցել ՀՀԳՀ-ի 5-րդ գլխի իրականացման հարցում՝ կարգավորումներում արվող բարեփոխումների, ՓՄՁ աջակցության ծրագրերի և ԵՄ չափորոշիչներին համապատասխանեցնելու միջոցով: Այնուամենայնիվ, հարատևող մարտահրավերներին, օրինակ՝ ֆինանսներին անհասանելիությանը, տարածաշրջանային անհավասարությանը և ինստիտուցիոնալ առումով թույլ կողմերին արձագանքելու համար լրացուցիչ կայուն ջանքեր են պահանջվում: Ինչ վերաբերում է նորմատիվ կարգավորումների համապատասխանեցմանը, լրացուցիչ ջանքեր են անհրաժեշտ ԵՄ չափորոշիչներն (օրինակ՝ շրջակա միջավայրի, անվտանգության նորմերի վերաբերյալ) ամբողջությամբ ընդունելու համար, մասնավորապես՝ արտադրական ոլորտների առնչությամբ: